

PROGRESUL

Abonamentul:

pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

**Foae social-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.**

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Vulcan-Hașdeu.

„Progresul” nostru încă în fașii are nenorocirea să înregistreze căderea deodată a doi fruntași ai culturii românești.

Unul de dincoaci, dintre noi mai mici; altul de dincolo, mai mare născut, mai mare crescut. În același codru au pîrăit fagi. Un trăznet fără milă a doborât pe unul din vîrf, pe altul de pe coaste.

Vijeitul tunetului, resuflător din trăznet, s'a resfirat departe, izbindu-se de cleanțuri, trecînd peste hotare, peste atîtea plaiuri, ajungînd în unde pîn' la bariere. Cu inima strînsă de durere adîncă, și noi dela margini ne cutremurăm de capriciul sorții, aflînd trista veste, că și unul și altul au alunecat deodată — în neagra neființă.

Iosif Vulcan, suflet mare, suflet nobil, a întărit fără preget pulsația culturii românești. Ca stegar al Societății pentru crearea fondului de teatru, la o adunare generală, ținută în Oravița, inspirat de virtuțile și deșteptăciunea fraților noștri din Valea Carășului, i-a caracterizat dintr'o resuflare cu proverbiala sa exclamare:

„Om ca Romînu'—și oraș ca Oravița—ba“...

Cu lacrimi în ochi ne aducem aminte de despărțirea lui, eternizată în poezia „Re-

mas bun la Oravița,“ ce se începe cu frumoasa ștrofă:

„Și eată ora sună, eu am să plec departe,
„Mă duc în altă parte, cu dor în sinul meu;
„Abia venii la tine, destinul mă desparte;
„Oravița iubită, remii cu Dumnezeu!

Și eată și acum a sunat ora plecării departe — de unde nu mai este rentoarcere...

Zdrobiți de vestea îndurerată a trecerii sale la cele eterne, să ne strîngem rîndurile, nizuind a călca în urmele luminoase ale propovăduirilor sale și a pildelor frumoasei sale vieți.

Bogdan Petriceicu Hașdeu, un uriaș al vremilor sale, a fost un frate mai mare al tuturor cărturarilor romîni. El avea dreptul să ne și admonizeze pe „Noi în 92“, un drept ce resare din grija, ce o avea de frații săi minori de pretutindenă. La Academie, unde se controlează toate îndeletnicirile culturale ale poporului românesc, unde se strecoară și cristalizează orice rezultat scos din afunzimile științei, Hașdeu, ca un bade autoritar, ștergea sudorile de pe fruntea celor mai puțin izbutiți dela fire. În concepția lui largă, enciclopedică, aveau loc simțirile și toate experiențele neamului românesc.

Nimeni înainte de el n'a știut, că Banatul e cazanul, unde s'a început fermentația limbei românești. Alături de frații noștri

din toate provinciile locuite de Romîni, și noi Bănățenii ne plecăm pleoapele în fața sicriului celui mai mare savant român, slobozînd în zborul gîndului o rugăciune smerită pentru ușurarea sufletelor acestor doi tovarăși academicieni romîni, cari luîndu-se de mină, alături unul de altul, au apucat — calea vecinicii!

Progresul cultural

de

Dr. Gheorghe Crăiniceanu.

(Despre u final la numele proprii.)

Să știe că unirea culturală este un punct important de progres pentru un popor. Trebuie să vorbim și să scriem la fel cei de un neam și de un sînge, ceea ce la cărturarii noștri în mare parte s'a și realizat. Așa se va întîmpla d. e. și cu u final dela numele de familie. Dece își scriu numele ai de dincoaci fără u final, iar cei de dincolo cu u? Probabil, imi zic, că voim să ușurăm sarcina străinilor, cari au să ne pronunțe numele, cum d. e. fac aceasta Romîni, cari vin în contact cu Francezii, cari pe u l-ar pronunța ũ, deci preferă a se pronunța în o, astfel își puneau la finea numelui pe o în loc de u; deși acum s'a mai rîrit și acest schimb, căci pentru Romîni pot să-și noteze și Francezii o mică excepție cu privire la pronunțarea lui u dela finele numelor de familie ale fraților lor de sînge.

Dați-mi voe să vă povestesc peripeția acestui u dela și așa cam lungul meu nume de fa-

Foiță originală.

Evoluția și creațiunea

de

Dr. M. Vladimirescu.

Repet, că cele șapte probleme (I. Das Wesen von Materie und Kraft; II. Der Ursprung der Bewegung; III. Die erste Entstehung des Lebens; IV. Die zweckmaessige Einrichtung der Natur; V. Das Entstehen der einfachen Sinnesempfindungen und des Bewusstseins; VI. Das vernünftige Denken und Ursprung der damit eng verbundenen Sprache; VII. Die Frage nach der Willensfreiheit), ce la 1880 Emil Du Bois-Reymond le găsea de nerzolubile (I. II. V.) ori cu greu de rezolvit (III. IV. VI. și VII.), astăzi științele naturale au răzbit a le dezlega pe toate cu ușurință.

Încep cu cosmologia modernă; cu teoria lui Kant și Laplace, pe care în același timp au statorit-o, neatinător unul de altul, atît marele filosof Immanuel Kant din Königsberg (1724—1804) în „Geschichte und Theorie des Himmels“ (1755), cît și genialul matematician și vestit astronom Pierre Laplace în „Traité de la Mécanique céleste“ (1799). După această teorie: spațiul lumii este nemărginit și vecinic; în el se învîrtesc, fiecare în

jurul centrului său propriu, nenumărate milioane de corpuri cerești; stele fixe, mai mari decît pămîntul. Din singuratică astfel de centre se despica gazuri aprinse, cari în urmarea puterii centrifugale și centripetale, cum și a rotațiunii, în spațiul rece și fără de aer se învîrtesc mai departe, potrivit legii gravitaționale a lui Newton, în jurul soarelui propriu. Corpul ceresc, rupt astfel din alt corp ceresc, mereu-mereu își perde căldura și se contrage; aburii aprinși se condensează în stropi de apă; urmează ploii uriașe neîntrerupte, prin ceiace și mai mult se recește materia și în urmarea condensării începe a se forma o scoarță subțire și din ce în ce tot mai tare, tot mai solidă. Recirea aburilor, ploile uriașe și deodată cu acestea formația scoarței progresează tot 'nainte. În urmarea condensării se formează dealurile și văile; se desparte apa de pămînt. Receala și condensăția își ține cursul pănăce materia se recește cu desăvîrșire. Corpul ceresc, astfel recit, recade în al său centru, în soarele, din care a fost desprins, producînd în urma acestei loviri earăși o căldură enormă. Astfel se formează din nou alți aburii ferbinți, ce earăși se împrăștie în golăteea rece, fără de aer a universului.

Acest joc măreț al naturii se repetă fără întrerupere. Pănăce într'o parte a universului se formează din aburii corpuri cerești noi, în altă parte a universului a înaintat recirea într'atîta, încît alt corp ceresc s'a condensat și prefăcut în apă,

cum sînt în sistemul nostru solar, Iupiter, Saturnus, Neptunus și Uranus. Și earăși pe alocurea din cutare corp ceresc se rup alte părți, și formează corpuri cerești noi de sine stătătoare, cum e în jurul Saturnului inelul, care va da ființa lunelor, ce se vor forma din el. Tot astfel s'au format și cele 4 lune ale lui Iupiter, cele 8 ale lui Saturnus, la Neptunus, 2, la Uranus 4, la pămîntul nostru 1 și la Mars 2 lune. Într'aceia în altă parte a universului vedem earăși corpuri, cerești pornite spre înecire, ori deja pe deplin înecite, ce recad încheiindu-și cursul, fiecare în al său soare propriu; prin aceasta se produce o enormă căldură și apoi earăși aburii ferbinți, recire, condensăție ș. a. Și asta ține una 'ntr'una în fiecare parte a universului*) Creșterea, plămădirea și nimicirea, durează vecinic; înaintea ochilor ni-se prezintă mereu decurgerea schimbărilor eterne!

„Das Universum ist ein unendlicher Inbegriff von Welten in allen Stadien des Werdens und Vergehens; und eben in diesem ewigen Kreislauf und Wechsel es selbst in ewig gleicher absoluter Lebensfülle sich erhaltend“ (D. F. Strauss „Der alte und der neue Glaube“). Toate aceste corpuri cerești sub decursul creșterii și descreș-

*) După vestitul profesor al universității din Berlin, Dr. Adolf Mar-cuse, un glob de apă de mărimea soarelui nostru, dacă sub greutatea proprie, s'ar contrage numai cu a 1/10.000 parte, a suprafeții sale, deja ar produce o ridicare a căldurii de 3.000° C., ceiace ar acoperi pierderea căldurii, ce o suferă soarele în curs de 1000 de ani.

milie. Trec peste școlile medii, unde **u** lipsea dela numele meu scris cu caractere străine. La facultate un iubit coleg ardelean mă îndeamna de mi-am scris numele corect românește. La prima publicare din oculistică, în limba maghiară, l-am suprimat pe **u**; iar profesorul meu (regretatul dr. *Schulek*, care învățase școlile elementare la Orșova) mi-a zis să-l pun fără nici o sfială. Așa a schiopătat bietul meu nume, când mai lung, când mai scurt, adecă când cu **u**, când fără **u**, pînă și prin România, pînă cînd generalul Boerescu, un fiu al de veci neclintitilor Carpați, îmi zice: Ți-am cetit interesanta publicare *Igiena soldatului*, dar nu înțeleg de ce te iscălești fără **u**. Meditînd, i-am dat dreptate și de atunci pun pe **u** la locul său obligator. Bunicul meu, fiind originar din Crainici (jud. Mehedinți), era Crăinicean, care poreclă s'a prefăcut apoi în nume, și ca atare a fost Crăiniceanu. Alta este să zici că cineva este Oravițan (ca adiectiv) și alta că el este anumitul Oravițanu; Țăran, Țăranu; Muntean, Munteanu; Jian (adecă de pe Ji) sau Jianu ș. a. m. d. Numai un străin poate n'ar simți această cerință limbistică cu privire la *obligativitatea lui u final la o mulțime dintre numele de familie*. Decî scrieți-vă numele, corect românește, cum și-l scriu toți frații din Țara românească, cu **u** final!

Și mai mult încă de mirat îmi este, cum bardul națiunei, poetul nostru iubit Alexandri, probabil după jargonul ovreesc, scrie *Roș* înloc de *Roșu*, lucru de altfel cam generalizat în toată Moldova. (Domnul *Roșu* ar fi în Moldova mai scurt, iar în Bucovina *Roșul*). E bine, cred, să nu ne mirăm unii de alții, ci să ne îndreptăm reciproc.

De o importanță capitală pentru progresul cultural sînt și societățile de citire și cîntări. Ce mare folos pentru armată este d. e. continuitatea în învățatură a tinerilor eșii din școlile elementare și pînă la intrarea lor în armată. Azi termenul de serviciu militar s'a scurtat în mod simțitor și tinerii, cari își ascund știința de carte cînd se recrutează în armată, o fac aceasta în detrimentul lor, căci totdeauna cel cu carte, bine înțeles fiind și de treabă, este mai bine văzut de superiorii săi și mai respectat de cămărașii săi și face serviciul militar mai pe ușor.

Cît despre cîntări se zicea, că Germania prin ele s'a făcut mare. Filozoful poet al națiunei noastre, Eminescu, bine a simțit cînd a zis: „pe unde trece drum de fer, toate cîntecele pier“, cîntecele acele originale ale poporului va fi în-

terii, al plămuirii și al nimicirii sînt subpuse următoarele trei legi.

Cea dintîi este legea gravitațională a lui Newton. Conform legii acesteia, condensarea, exersată reciproc, una asupra alteia a duor materiilor, stă în proporție dreaptă cu mărimea materiilor și în proporție inversă la pătrat cu îndepărtarea lor.

A doua este legea despre constanța materiei (Das Gesetz von der Erhaltung des Stoffes). Antonie Laurent Lavoisier (1743-1794), vestitul părinte al chimiei moderne, a arătat (1789), că materia își schimbă vecinic numai forma.

Corpurile trec dintr'o stare agregatională într'alta. Fiecare corp se poate transforma dintr'o stare solidă în stare fluidă, din fluiditate poate trece în stare aerică și întors. Între litosferă (pămîntul), hidrosferă (apa) și atmosferă (aerul) schimbul materiei e permanent și constant. Dar suma materiilor în univers este statornică și neschimbată! Legea statorniciei, permanenței materiilor se poate arăta și dovedi eclatant cu cîntarul! Legea despre stabilitatea materiei este cea mai însemnată lege a chimiei.

A treia lege cardinală, soră de gemăn cu a doua, arătată mai sus, care este totodată și cea mai de căpetenie lege a fizicii, este legea despre stabilitatea puterii, sau constanța energiei.

Legea aceasta a statorit-o un medic german,

teles el, de cari resunau văile cele aproape pustii. De altă parte însă dacă ar învia Eminescu și ar putea fi de față la un *ansamblu* al diferitelor choruri bănățene, încîntat de ele ar face altă poezie, în care, cu drept cuvînt ar putea zice, că și în această privință se simte că curge în noi sînge înrudit cu cel italianesc.

Din istoricul muzicii, aflăm, că Italianii aveau cei dintîi cele mai perfecționate școli de cînt, despre cari sînt date deja din secolul al 5-lea d. Chr. În Germania Carol cel mare a adus învățătorii de cînt din Italia.

Mă întreb dacă chorurile noastre vor fi avînd de model pe cele străine, și nu prea pot afirma pozitiv, căci d. e. în București ezistă *Deutsche Liedertafel* de preste jumătate de veac, și totuși muzica vocală romînă abea în timpurile mai recente a luat un avînt mai înbucurător. Apoi d. e. chorul din Chisetau nu se poate zice, că ar fi imitația vr'unui chor străin. Trebuie să fie foarte interesant istoricul fiecarui chor de prin toate părțile locuite de Romîni.

Ași mai zice apoi, că poate în România cîntecele se aud din gura lăutarilor încît fac oarecumva de prisos chorurile vocale; dar de un timp încoace cîntările fiind introduse în armată, vedem că tineretul execută cu mare plăcere cîntările ce le învață. Tot astfel pe Domeniile Coroanei s'au înființat teatre sătești, pentru cari se găsesc destui pătîntorii.

Se simte necesitatea decî, ca toți din toate părțile să stăruim pentru realizarea cît mai repede a progresului cultural și pe terenul acesta.

(Cultura igienică).

Sănătatea este un dar dela D-zeu, pe a cărei imenză valoare omul atunci o apreciază mai mult, după ce la dînsul acel dar a suferit vre-o știrbitură mai mare ori mai mică.

Igiena avînd de scop păstrarea sănătății, iar prin aceasta îmbunătățirea și prelungirea vieții, ea (igiena) este cu drept cuvînt chezașa păstrării sănătății. Și fiindcă omul, sau omenirea nu cam are grijă de a preîntîmpina boalele, s'au creat și legi în acest scop. Ba vedem că în timpurile mai noi învățatura igienei intră tot mai mult în programele școalelor, revistelor, precum și în ale mai tuturor administrațiunilor civile și militare; ba chiar și în ale o mulțime de gospodării particulare (private) ca: stațiunii balneare, oteluri, pensioane, fabrici etc.

Robert Mayer (1842), ear Helmholtz și alții au dezvoltat-o înainte*).

Energia ce stăpînește în univers, e permanentă și neschimbată. Dacă pe undeva se pare, că dispăre de tot, ori resare vr'o energie, aceia e numai la aparență. Se poate constata exact cu cîntarul, că din energie nicicînd nu se perde nimic. Și energia își schimbă numai forma. Din căldură se naște lucrarea, din lucrare se dezvoltă căldura. În lemn, în cărbune, în apă, în aer etc. este energie — latentă, din care, cînd ajunge la modalități prielnice (ardere, cădere), se desface energia slobodă. Starea ori latentă ori slobodă a energiei (numite și energie potențială și — actuală) sînt numai diferite stadii ale energiei. Energia enormă lemnul, cărbunele o primește dela soare. Forma energiei este mereu subpusă astoriel de schimbări și transformări, dar însăși energia e statornică și nestrămutată. Decî și energia întregă din univers e statornică și neschimbată. (Chiar din cauza aceasta e absolut cu neputință perpetuum mobile**).

* Interesant, că atît Robert Mayer, cît și Lavoisier, nefînd înțeleși pe vremea lor, au avut amîndoi o moarte tragică. R. Mayer și-a sfîrșit zilele în nișare, în desnecejele văzîndu-și cu ochii în lupta de înfrîngere a teoriei sale. Lavoisier însă a murit pe gilotină în zilele revoluțiunii, la 8 Mai 1794. Adus înaintea judecătorilor, cînd avocatul său s'a provocat la meritul neperit și la renumele cel mare al lui Lavoisier, judele a răspuns: „Nous n'avons plus besoin de savants“. (Nu mai avem nevoie de savanți!).

** În timpul ult. urmă, prin descoperirea radiumului, se părea, că se clatină această mare lege a stabilității energiei, dar mai tîrziu s'au dovedit de netemeinice, de gresite toate experimentările în chestie, rămînd și mai departe neclintită legea despre statornicia energiei.

Apreciind și noi marea valoare a științei de igienă, vom căuta a o propovedui și noi prin cite o coloană de ale organului nostru „Progresul“, siguri fiind, că este de mare folos publicului cetitor, deschizînd prin aceasta interesul și gustul asupra ei și acelor știutori de carte, cari pînă acum nu au avut ocaziune a o studia și cultiva atît în interesul lor personal cît și al omenirii întregi.

Prin aceasta de asemenea ținem să contribuim la țelul și întărirea acestui organ atît de util și, cum se va vedea în viitor, chiar indispensabil pentru înaintarea fraților nostri bănățeni.

Învitare la Abonament.

Deschidem *Abonament* pentru revista noastră „Progresul“:

Pe un an 8 cor.

Pe 1/2 an 4 cor.

Pe aste 4 luni, pînă la anul nou, 3 cor. Pentru România și străinătate, pe an, 10 cor.

Cine nu ne retrămite numărul de probă, îl conziderăm de abonat.

Abonamentul are a se plăti înainte. În scopul acesta, la numărul al doilea vom alătura mandate poștale pentru achitarea abonamentului. Din a noastră parte ne vom ni-zui a da ecvivalentul. Nădăduim, că și publicul va aprecia greutatea, cu cari se scoate o foae bună, pe care vom dezvolta-o în proporția sprijinului moral și material al cititorilor, care sprijin îl reclamăm cu toată nădejdea, ce ne-o înspiră iubirea de frate.

Cu toată stima

Administrația „Progresul“,
Oravița.

CRONICA.

În multe părți „Progresul“ e salutat cu bucurie; ne vin mereu încurajări dela prietini. Vom publica unele în numărul viitor. Vom spicui însă și păreri nemulțumiților, ce încă ne pot fi de folos.

Ne pare destul de rău, că în numărul prim s'au strecurat greșeli de tipar atît de supărătoase, cum e în primarticol *provedem* înloc de *prevedem*; în articolul d-nei Dr. Meșter *Memorie*, pro *chemarea* ș. a. Greutățile începutului.

Chorul rom. „Concordia“ din Oravița rom. a secerat succese la iubileul de 40 de ani al chorului sîrbesc din Biserica albă.

La școala civilă din localitate s'au încheiat înscrierile. Între cei 166 de elevi, majoritate covîrșitoare de băeți d'ai noștri, romîni. Ministrul a asemnat 1600 cor. pentru întregirea recvizitelor. Limba romînă și latină o predă profesorul *Cornel Strimbei*.

La școala primară romînă abia 57 școlari; din jur nici unul.

Societatea franceză a căilor ferate din localitate dă Duminecă la Racașdia o probă cu mașina cea nouă, comandată pentru înmăruntirea tuteilor de nutreț perfect pentru vite. O măsură bună pentru țărînia noastră în vremuri de recoltă slabă a nutrețului.

Lăudăm intenția orașului de a-și largi piața de lingă biserica catolică.

În tipografia „Progresul“ s'a instalat lumină cu acetelin.

D-nul Carol Wunder își serbează Duminecă iubileul de 25 ani, ca redactor al revistei germane „Oraviczzer Wochenblatt“. Felicitări și din a noastră parte.

La *Ticvaniul mare* Choral românesc, de renume, „Armonia” și-a serbat Duminecă jubileul de 25 ani. La festival învățătorul *Iuliu Birou*, neobositul dirigent, a ținut cu folos și o frumoasă disertație. Din prilejul acestor sărbători au primit semne de distincție toți dirigenții corurilor, ce au cooperat la jubileu, între cari de rîndul acesta a ieșit deasupra corul din Cacova. Au mai primit medalii: inimosul președinte al corului *Nicolae Beloane* și un alt membru valoros *Toma Stanca*, prietenul din vecini. Ni-se raportează, că totul a mers bine. La concertul de încheiere al zilei a participat foarte multă lume. Mai puțin însă la masa dată în „Grădina Babeți”, din cauză că o bună parte a oaspeților erau găzduiți pe particulari. Dealtfel însuflețire până și în colibele satului ăștia falnic, ce împodobește întreagă Valea Cărașului.

Cancelistul *Cîmpureanu* s'a logodit cu d-șoara *Anna Kohl* din Biserica albă.

Sublocotenentul *Riedl* d'acîi, numit profesor de gimnastică la Lőcse.

La Cassa de păstrare germană etalonul ridicat cu 1/2%. Pretutendenți pe la bănci criză de bani.

Dintre locurile de vilegiatură Marilla, Bányavölgy, Stajerlak, Scaldakneipp și Sasca, mai mulți Romîni au vizitat Valea Orăviții Bányavölgy.

Începe se scada prețul vitelor.

Andrei Moise, teolog abs. de Pesta s'a logodit cu d-șoara *Sabina*, fiica văduvei protopopese S. Popa din *Forotic*.

La *Ciclova romînă* senatul comunei a hotărît, cu toate voturile, că de Sîmbăta seara pînă Luna dimineața toate birturile să stea închise, și în Duminecă și la zile mari să nu se prindă nici boii la jug. Ce măsură salutară, mai ales în satul, unde s'a dovedit că mai mult la sărbători s'au întîmplat atîtea crime. Să vedem care comună va urma mai întîi acestui exemplu laudabil.

La *Dognecea* a murit un sătean bătătornic, tatăl doctorului Hubianu.

Se zvonește, că pe unele locuri ar fi venit ordin, a se înființa și clasa doua la școlile cu mulți copii. Aviz comitetelor parohiale!

La *Racașdia* s'a sfințit prin protopopul tractual, Filip Adam, biserica frumos restaurată din jertfele sătenilor. Cum e satul, așa-i biserica, așa-i și școala. Romînii din Racașdia sînt vrednici de laudă.

La *Ciclova montană* bravii choriști umblă în ruptul capului să-și ridice acolo și o casă națională. Le dorim succes!

La *Anina* e pe cale a se înființa o parohie ort. românească. E și vremea.

Urît obicei a se bea rachiu prin altarele sfinte. Să nu fim nevoiți a arăta cu degetul pe cei păcătoși!

Întrebăm pe cei datori a răspunde: ce-i cu intravilanul Mănăstirii „Călugărul”? Unde s'a zatonit afacerea?

Ne bucurăm a putea vesti celor-ce n'au aflat încă, că învățătorul din *Socolor*, năcăjitul *Dumitru Petrović*, a fost reasezat în slujbă.

Cerem cu inzistență să ni-se comunice pe scurt, prin două-trei cuvinte, vești pentru cronică, din aretul „Progresului”.

La Sasca montană sfințirea unui steag ocărăsc Duminecă la 15. c. n.

Brutarul *Ion Neda* a cumpărat în strada principală casa Nr. 8 dela Eduard Klein.

Căldărarul *Vasile Nicolici* a cumpărat tot în strada principală, în colțul pieții mari, casa lui Andreas Miklósi.

Tipografia „Progresul”. Avizăm publicul nostru din Valea Cărașului și din toate părțile, că la *Tipografia „Progresul” N. Boldureanu Orăvița* arangeată modern cu mașini noi și toate utensiliile non-nouă, ce au costat bani grei, se pot comanda, cu prețuri omeneste, tot felul de lucrări tipografice. Afară de „Tipografia Diecezană” din Caransebeș, este singura tipografie rom. în Banat. Gîndindu-se la însemnătatea acestui factor cultural, tot Romînul are datoria să o sprijinească. Apelăm la bunul simț al fraților noștri de pretutindenți să grăbiască a propii cu toții gîndul bun, ce l-au avut întemeietorii acestui stabiliment de arte grafice.

Știri felurite.

La Châtenay, lingă Paris, a murit Sîmbătă, — 7 Septembe c. —, bătrîn de 68 ani, scriitorul francez *Sully-Prudhomme*. Inspirat de cele mai înalte probleme cari i-se pun umanității, a scris poeme de frumuseță desăvîrșită, a căror gingășie și delicateță, ca formă și expresiune, n'o întrece decît grandiositatea ideilor talmăcite în ele. — Deja de mai mulți ani membru al Academiei Franceze, *Sully-Prudhomme* a fost distins la anul 1901 cu premiul Nobel, și prin aceasta recunoscut în fața lumii întregi ca unul din cei mai mari poeți și cugetători ai zilelor noastre. C. N.

Asociațiunea pentru literatura romînă și cultura poporului romîn își va ține la 21. și 22. c. n. adunarea generală de rîndul acesta la *Bistrița*.

La concertul, ce se va da acolo din prilejul acestei întruniri, sub îngrijirea unui comitet organizator, în frunte cu d-ni *Dr. Gravid Tripen* și *Dr. Victor Onișor*, va juca și trupa lui *Z. Bărsan*.

Convocare. P. t. domni membri ai „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului romîn” despărțămîntul Orăvița, precum și toți binevoitorii și spriginitorii culturii poporului romîn sunt invitați a participa la adunarea cercuală, ce se va ține în 22. Septembrie n. 1907, în comuna Comoriște.

Orăvița, la 2. Septembrie 1907. *dr. Petru Cornean*, director; *Cornel Strimbei*, secretar.

Institutul „Model” de fete din Turnu-Severin sub Direcțiunea D-nei *Maria P. Marinescu*. Licențiată în litere, Curs primar, Curs secundar și liceul după programa statului, Curs facultativ și Grădina de copii. Pe lingă studiul serios al acestor secțiuni, cea mai mare atențiune se dă limbilor streine (franceza, germana, engleza) și artelor frumoase pianul, muzica vocală, vioara, pictura, desenul, dansul, gimnastica. Direcțiunea avînd în vedere mai mult îndrumarea practică, va da mare extensiune lucrului manual: croitoria, lengeria, apoi gospodăriei, bucătăria, economia casnică și tot ce depinde de nemaj. Localul Institutului satisface toate condițiunile igienice. fiind situat pe Bulevardul Carol și Str. Decebal în mari clădiri, cu camere spațioase, așezate la soare, posedînd curți vaste cu pomi și verdeață. Personalul instructor și educator este ales numai din profesori, tîrați dela școlile statului și din profesoare streine cu titluri academice. Deși în al 5-lea an de funcționare numai, totuși reputațiunea Institutului este deplin stabilită judecînd după frumoasele rezultate obținute la examenele de sfîrșit de an și această mulțumită îngrijirii părintești, instrucțiunii serioase și educațiunii solide, ce se dă fetelor încredințate acestui institut. Se primesc eleve: interne, semi-interne și externe. Prețurile convenabile. Înscriserile se fac în orice zi de la 8-12 a. m. și 2-6 p. m. Cursurile încep regulat la cerere. Directoare, *Maria P. Marinescu*, Director de studii, *P. Marinescu*, profesor de matematică la Liceul Traian.

În Timișoara *Stefan Trost*, directorul școlilor primare ale orașului, un om dealtfel brav, învățător sirguincios și nobil, a fost sărbătorit cu vrednicie și cu dreptate din partea elevilor săi culți, din incidentul trecerii la pensie (3000 cor. anual).

C. Alimănișteanu, un fruntaș al vieții publice din România, făcînd o frumoasă donație de 5000 de lei pe „Institutului seama biblic românesc”, ce e pecale a se crea la inițiativa preotului Constantin

Morariu din Bucovina, zice într'o scrisoare adresată d-nului N. Iorga (vezi „Neamul Românesc”, anul II. Nr. 31) următoarele: „Răposatul *Dimitrie Bilcescu*, socru meu, în anii din urmă ai vieții, cînd l-am cunoscut mai bine de altfel în repetate convorbiri arătase gîndul și dorința de a se încerca o reeditare a Bibliei în sutimi de mii de exemplare, cu preț mic, fiindcă spunea el, „Romînul e, dintre popoarele creștine cel mai puțin religios în adevăratul înțeles al cuvîntului. Ceiaș se consideră acum ca sentimente religioase, e mai mult un amestec de superstiții, idolatrie, misticism, păgînism, ș. a. Noi nu cunoaștem Biblia, și de preoții romîni nu poate fi vorba, căci ei nu sînt decît cu numele și în buget”.

Contele Tolstoi, marele învățat rus într'o interesantă scrisoare zice între altele: Cînd oamenii din popor, pervertiți și sătuliți la rău săvîrșesc o crimă, — toți exclamă, scriu și tipăresc: Sălbaticul și bestialul popor rus! Această calomnie nu atinge poporul, ci pe noi ceștialați, cari ne înstrăinăm frumosul și prețiosul sentiment de dragoste și încredere către aproapele nostru și cari întărităm în inima noastră dușmănia către cine? Către poporul care ne hrănește, care slujește și veghiaza viața noastră. Poporul — acest popor mărginit și lipsit de cunoștințe — în mijlocul nebuliei, al urei cari ne string, pe noi doctii și „inteligenții”, continuă singur — în marea lui majoritate — să trăiască liniștit, chibzuit, laborios, omeneste. Și noi tot spunem: Popor bestial! și vrem să-l instruiim și să-l îndreptăm. Noi nu trebuie să-l instruiim și îndreptăm, ci să-l înțelegem bine viața, să învățăm să trăim ca dînsul, potrivit faptelor cu spusele”.

Bibliografie.

Ullranda de Carmen Sylva, dramă în două acte, în versuri, traducere de A. Steuerman. Biblioteca pentru toți Nr. 275 prețul 30 de bani.

Frumoasa dramă a M. S. Reginei Elisabeta e una din cele mai puternice creațiuni izvorite din fantazia nespuse de bogată și fecundă a Augustei scriitoare.

Atît pe scenele germane cît și pe cele romînești — la Iași în prezența M. M. L. L. și apoi la Teatrul Național din București — rolul Ullrandei, a fost creat de marea artistă *Agata Bărsescu* și a obținut un succes strălucit.

Această carte nu va lipsi de sigur din colecția numeroșilor admiratori ai genialei scriitoare și Reginei Carmen Sylva.

De vînzare la mai toate librăriile din țară. A se cere gratis catalogul compect al acestei Biblioteci la Librăria Alcala y. — București. În Orăvița la I. E. Țăranu.

Cartea „Cantorul Bisericesc” a învățătorului *Gheorghe Bujigan* (Deliblată), ce va apărea în editură proprie, o recomandăm cu căldură bisericilor și cîntăreților de strană.

Poșta Redacțiunii.

M. Să vedem.

I. M. R. Mulțumiri.

I. G. Scorei și Dr. I. G. Bpesta. În alt număr

Editor-proprietar: *Gheorghe Jianu*.
Redactor responsabil: *Alexandru Purgariu*.

5029 sz. tkvi 1907.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az oraviczabányai kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Kokora Milya végrehajtónak Bacsuna Péter végrehajtást szennvedő elleni 48 kor. 12 fill. tőke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az oraviczabányai kir. járásbiróság területén fekvő Jabalcsa községi 70 sz. tjkvben 71 öi. 75, 143 és 395 hrsz. a foglalt Bacsuna Péter nevén foglalt ingatlanokra, de az 1881. 60. tez 156. §. a alapján az egész ingatlanra 700 kor. kikiáltási áron tekintet nélkül a Bacsuna Milya javára feljegyzett elidegenítési és terhelési tilalomra azzal, hogy C. I. alatt Bacsuna Teréz javára bekebelezett özvegyi jog fenntartatik az árverés elrendelése, és hogy fentebb megjelölt ingatlan az 1907. évi ok-

tober hó 1 napján d. e. 10 órakor Jabalesa községhez tartozó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is elfognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% vagyis 70 koronát készpénzben vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. alatt kelt igazságügyi miniszter rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes papírban a kiküldött kezéhez bánatpénz gyanánt letenni, vagy annak a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Oravicabányán a kir. járásbíró mint tlkvi hatóságnál 1907 évi július hó 6 napján.

Schul, kir. aljbíró.

1455. sz. 1907. vgrhtó.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré

teszi, hogy a fehértemplomi kir. törvényszéknek 1907 évi 348 számú végzése következtében Dr. Nedelcu János ügyvéd által képviselt „Oraviciana” r. t. javára Mosor Zina és társ ellen 70 kor. s jár. erejéig 1907 évi június hó 19-én fogantatott biztosítási végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 750 kor.-ra becsült következő ingóságok, u. m.: hordok, kádák, pálinka, főzőüst és a szekési határban Prunye Franczi dűlőben szilvafákkal beültetett közlegelői foglalás nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az oravicabányai kir. járásbíró 1907 évi V. 49/3 számú végzése folytán 70 kor. tőkekövetelés, ennek 1904 évi november hó 30 napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 44 kor. 17 fillérben bírójilag már megállapított költségek erejéig, Szekáson az alperes lakásán leendő megtartására **1907 évi szeptember hó 20-ik napjának d. u. 1/24 órája** határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107.

és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendelhetik.

Kelt Oravicabányán 1907 évi szeptember hó 4 napján.

Stankovits Miklós

kir. bír. végrehajtó.

In Farmacia „Stul George”

a lui

Iuliu Crăciun

din Oravița,

se capătă:

100 Pilule pentru îngrășare 8 cor. — fil.,
 9 cutie cu 50 capsule contra
 scursurii, atât pentru bărbați, cât
 și pentru copii, 3 cor. — fil.,
 Injecție, pentru bărbați, 1 sticlă 2 cor. 50. fil.,
 1/2 sticlă 1 cor. 50. fil.,
 pentru femei o cutie 2 cor. 50. fil.,
 Suc de ierburii încontra tusei,
 pentru copii, o sticlă 1 cor. 20. fil.,
 pentru oameni mari 2 cor. — fil.,
 pentru tusa măgărească, o sticlă 1 cor. 20. fil.,
 Praful încontra urdinatului, 6 bucăți, 80. fil.,
 Buezi încontra urdinatului
 pentru copii, o sticlă 70. fil.,
 Buezi încontra vărsatului
 (vomatului), pentru copii, o sticlă, 70. fil.,
 Praful încontra durerii de cap, o bucată 20. fil.,
 Praful pentru îngrășarea vitelor 1/2 kg. 2 cor. — fil.,
 1 kg. 3 cor. 60. fil.,
 Alifii pentru obraz,
 ce curăță în scurtă vreme
 toate jubrele și plezniturile
 fetei, 1 borcan 1 cor. 70. fil.,
 Cremă pentru obraz (ne-
 unsuroasă), de același
 efect cu alifia,
 1 borcan 1 cor. — fil.,
 Pudră de obraz, oculte dela 20 filerîn sus.
 Praful încontra betesugurilor la hoare,
 1 pachet 60 filerî.
 Leac încontra epilepsiei (boala rea), 1
 sticlă 10 cor. jumătate de sticlă 8 coroane.

Prețuri fixe leftin, solid și bun.

Am onoare a aduce la cunoștință P. T. Public din Oravița și jur, că mi-am asortat abundant magazinul cu următoarele articole de cea mai bună calitate: Cămeși pentru domni, gulere, berțițe, bazmale, clo-rapi, mănuși. Mare deposit în cămeși-trico de carne; papuci. Noutăți în broderii albe, festoane, pentru condur (Frouseau), pentru lucru de mână. Mătasa pentru brodat, bum-bacuri, fir de aur și argint veritabil.

Articole de toaletă, săpunuri, pudră, parfumi, portmoneuri, redicule, tabachere, umbrele, ploere, corzeturi etc.

Asortiment bogat în cadouri de crăciun, cum și un bazar frumos asortat cu jucării, ce le voi comanda personal direct din Viena.

Principiul meu este a oferi publicului numai articole fine, ce le aleg eu însumi la cele mai bune fabrici, din care cauză și sînt în măsură a vinde ieftin,

Cu toată stima

Ivan Stoicovici.

Aviz!

Am onoare a înștiința mult stimatăi mei mușterii, că mi-am acvîrat deja aproape toată marfa de toamnă, avînd asortiment bogat în postavuri moderne pentru haine, cum și articole de confecție pentru dame, perdele, pînză, cămăși pentru domni, cravate, umbrele și toffelul de alte mărfuri, ce aparțin branșei mele.

Rugînd a mă onora cu comande din magazinul meu, dealtfel bine cunoscut, semnez,

cu distinsă stimă

Rudolf Goldstein.

Covoare în toată marimea.

Cel mai ieftin loc de cumpărat, engros și indetail.

Cel mai ieftin loc de cumpărat, engros și indetail.

Anunț.

Am onoare a înștiința Onoratul Public din Oravița și jur, că mi-am deschis

atelierul de butar

cu un mare magazin asortat cu diferite butoae, butoiașe mici, căzi șofeie, coriți etc. în casa proprie lângă Moara de foc în Oravița. Efectuesc grabnic orce reparaturî. **Prețuri moderate.**

În atelier primesc în-dată și un ucenic.

Cu stima

Gheorghe Urdereanu.

Aviz!

Eu nu anunț

ce-î de prisos **cum fac alții**, zicînd, că la ei se capătă marfa cea mai frumoasă, mai bună și mai ieftină etc.

Dimpotrivă eu promit puțin

și caut să împlinesc mai mult, atât în serviciu solid, cât și în liferarea articolelor de cea mai bună calitate!

Și dece urmez eu așa?

Întîi primesc marfă bună dela izvor. Al doilea mi-am făcut praxa comercială în străinătate.

Am mare deposit în **delicatesuri, brînzuri indigene și din străinătate, șampagner ung.-francez, cognacuri ung.-frnceze! vinuri ungurești, șpaniole, italiene**, atât dela slăvină, cât și în butelii.

cu toată stima

Bertalan Saubermann,

Oravița.

Anunț!

 Sub conducerea direcțiunii institutului

„PLUGARUL“

societate pe acții în Cacova,
s'a înființat

**O însoțire ocazională reciprocă
pentru asigurarea vitelor.**

Membru al acestei însoțiri, conform statutelor, poate fi oricare proprietar de vite.

Spre asigurare se primesc deocamdată cai și tot soiul de animale cornute; mai târziu vor fi primite și animalele mai mici, oi, porci, etc. Scopul însoțirii este: ajutorarea reciprocă a membrilor între sine în caz de îmbolnăvire, de nenorocire a vitelor. Despăgubire se dă și în caz de boală epidemică!

Contribuirea membrului e următoarea:

a) Taca de înscriere, odată pentru totdeauna 3 coroane; din această sumă se plătesc timbrele, libelul de membru, tipărituri etc.

b) O cauțiune dela 1-5 cuote (cuota de 100 cor.) 5 cor.; dela 5 cuote în sus, după fiecare cuotă 1%. Această sumă e proprietatea membrului respectiv, și în caz de repășire o capătă îndărăt, detrăgîndu-i-se suma de despăgubire pentru pagubele întîmplute până aci. Ea servește ca vadiu, și totodată în ea se anticipează suma de despăgubire, avînd membrii datorința de a o întregi din timp în timp la provocarea direcțiunei.

Toți membrii au pentru animale medicină grătită, cum și doctor veterinar, materie de oltoit și toate spele obveninde sînt pentru membri grătuite.

Cacova, la 28. August 1907.

Direcțiunea „**Plugarul**“.

OPURİ și BROȘURİ

Se recomandă
a executa următoarele:

FOİ PERIODICE

INVITĂRI.

BILETE DE LOGODNĂ
după dorință și în culori

BILANTURI

ANUNȚURI FUNEBRALE

PROGRAME.

BILETE DE CUNUNIE
după dorință și în culori

ADRESE

BELETE DE ÎNTRARE

Tipografia „Progresul” N. Boldureanu

Oravița

Strada Principală.

PRE-CURRENTURI
în or ce limbă.

NOTE

STATUTE * LIBELE
CIRCULARE
AFIȘE

CĂRȚI DE VISITĂ
diferite formate

MENU

PLUCURI CU FIRMĂ

OBLIGAȚIUNI

Diferite tipărituri pentru bănci

Comandele primite se efectuează cu promptitudine și cu conștiință.

Cărți în comisiuni

Prețuri moderate!

Panglici pentru morți